

Management participativ – metodă de conservare a biodiversității în Parcul Național Munții Rodnei (Rezervație a Biosferei)

Claudiu Iușan

*(Administrația Parcului Național Munții Rodnei,
Str. Principală, Nr. 1445, Rodna, Bistrița Năsăud,*

email: iusan2000@yahoo.com,

Tel. 0742 886 962, Fax: 0263 377 181)

Abstract

Rodnei Mountains National Park was established in 1990 by Minister Order no. 7 and, as an Administration in 2004. In two years of administration, APNMR (Rodnei Mountains National Park Administration) set up an adaptive and participative management plan for these protected areas, with the help of "Youth participation in protected area management in Rodnei Mountains, Romania" project, a collaboration between the Environmental Change Institute, University of Oxford and the APNMR, financed by DEFRA (Department For Environment Food and Rural Affairs, UK) and Darwin Initiative. It originated from desire to develop a participatory management plan through the development of all stakeholders, especially of students from schools adjacent to Rodnei Mountains National Park and Biosphere Reserve. We established a link between youth, experts and protected area administration staff and we created in this way a model of biodiversity monitoring system which can be applied in other protected areas from Romania.

Introducere

Necesitatea realizării unui plan de management al Parcului Național Munții Rodnei (Rezervație a Biosferei) a constituit punctul de plecare a proiectului Darwin, realizat în parteneriat cu Environmental Change Institute din cadrul Universității Oxford (UK) și cofinanțat de Regia Națională a Pădurilor prin Direcția Silvică Bistrița.

În acest sens s-a ales modelul managementului participativ, care este un sistem bazat pe atragerea factorilor de interes (în cazul de față cu precădere elevii), sub formă consultativă sau deliberativă, la procesul managerial, în scopul creșterii eficienței activității, folosindu-se mecanisme economice, organizatorice, juridice și psiho-sociologice. S-a pus accentul pe latura consultativă a acestui model, care se bazează pe consultarea largă a factorilor de interes asupra modalităților de soluționare a diferitelor probleme decizionale.

În cadrul proiectului Darwin, ce se derulează în perioada 2005 – 2008, se urmăresc o serie de obiective a căror scop final este realizarea și implementarea unui plan de management adaptiv și

participativ al Parcului Național Munții Rodnei. Un rol major în aceste activități îl joacă Cluburile Darwin, formate din 10 -15 elevi din școlile localităților limitrofe parcului. În acest moment există 7 cluburi Darwin: Rodna, Anieș, Sângeorz-Băi, Năsăud (2), Bistrița, Borșa, urmând ca în viitorul apropiat fiecare școală limitrofă parcului să dețină un astfel de club care să se implice în conservarea biodiversității Munților Rodnei.

Administrația Parcului Național Munții Rodnei este formată din 12 angajați (șef de parc, responsabil de relațiile cu comunitățile, biolog, informatician, economist, șef de pază, rangeri). În vederea luării unor decizii privind activitățile ce se desfășoară pe raza parcului, au loc consultări în cadrul Consiliului Consultativ al PNMR, alcătuit din 76 factori de interes (primării, Salvamont, Muzeu de Științe Naturale, Poliție, APM Bistrița și Baia Mare, Unesco ProNatura (ONG), Jandarmerie, proprietari de teren etc.) și al Consiliului Științific al PNMR, format din 20 de cercetători din diverse domenii.

Modalitatea originală de implicare a tinerilor în realizarea și implementarea planului de management pentru această arie protejată constituie un factor important în reușita proiectului, fiind un model ce poate fi replicat și în alte arii protejate din România. Elementul cheie în acest model de management participativ constă în realizarea unui cadru de lucru între administrația parcului, cluburile Darwin (înființate în școlile din localitățile limitrofe parcului) și experți, aceștia contribuind la crearea unui sistem eficient de monitorizare a biodiversității din parc. Prin intermediul proiectului Darwin se susțin pârghiile necesare acestui mecanism managerial.

Materiale și metode

Implicarea elevilor în managementul biodiversității din Parcul Național Munții Rodnei, element original și esențial al proiectului, se face prin intermediul a șapte "*Cluburi Darwin-Prietenii PNMR*"; prin aceasta s-a realizat concomitent un plan participativ de conservare a biodiversității cât și educație de mediu cu un caracter practic și durabil. Pe lângă toate acestea, în cadrul proiectului se are în vedere transferul de cunoștințe și dezvoltarea capacității locale prin organizarea de cursuri în domeniul folosirii tehnicilor de monitorizare participativă a biodiversității, a celor de management adaptiv, utilizarea GIS, pregătire pentru ghizi turistici, și pentru obținerea de fonduri destinate proiectelor de conservare a biodiversității.

În cadrul a numeroase ședințe de lucru ale Consiliului Consultativ și Științific al PNMR, precum și a informațiilor colectate de administrația parcului și cluburile Darwin, s-a realizat un plan de management ce a fost înaintat spre aprobare Comisiei de Ocrotire a Monumentelor Naturii (din cadrul Academiei Române) și Ministerului

Mediului și Gospodării Apelor. Acest plan de management prezintă informații legate de sit (geografie, biodiversitate, elemente etno-culturale și socio-economice), o zonare internă a parcului (rezervații științifice, zona de conservare specială, zona de conservare durabilă), un set de obiective și acțiuni programate în următorii 5 ani (www.parcrodna.ro).

Fiecare club Darwin înființat derulează o serie de activități menite să asigure un sistem eficient de monitorizare a biodiversității în Parcul Național Munții Rodnei. Astfel, clubul Darwin Rodna (Școala Generală „*Florian Porcius*”) monitorizează câteva parcele de pajiște din Poiana cu Narcise de pe Muntele Saca, urmărind efectele pășunatului/suprapășunatului în această zonă.

Clubul Darwin Anieș este coordonat de ONG-ul „*Scatii*” Anieș, filială a Societății Ornitologice Române, având ca acțiuni monitorizarea ornitofaunei din zona sudică a Munților Rodnei, crearea unei baze de date în format electronic (150 specii de păsări), realizarea unor ghiduri de identificare a speciilor de ciocănitori, răpitoare de zi și de noapte din parc, propunerea unei liste roșii a păsărilor din parc etc.

Clubul Darwin Sângeorz-Băi (Liceul Solomon-Halița) monitorizează o serie de parcele ripariene din zona Văii Cormaia, inventariază și monitorizează ihtiofauna din Valea Cormaia și colectează date privind potențialul hidromineral al Văii Someșului Mare, realizând un ghid al izvoarelor minerale din localitățile limitrofe parcului.

Clubul Darwin Năsăud 1 (Grup Școlar Silvic) și-au luat în studiu câteva parcele de pădure din diverse zone, unele ce conțin arbori sănătoși, iar altele cu arbori infestați cu *Ipidae*, urmărindu-se astfel evoluția infestării în vederea propunerii de metode de prevenire/combateră a acestor atacuri de insecte în viziunea unui management forestier adaptat obiectivelor unei arii protejate și a unui anumit tip de zonă de management.

Clubul Darwin Năsăud 2 (Clubul Elevilor) monitorizează biodiversitatea turbăriei Tăul Muced, colectând probe de nevertebrate, plante, urmăresc o serie de parametri ai apei și gheții (temperatură, adâncime, pH, turbiditate, chimism etc.). Alte parcele luate în studiu de acest club, conțin specii de plante de interes conservativ (*Arnica montana*, *Gentiana* sp.). Au impus o metodă originală de conservare a plantelor prin presare și păstrare în folii laminate transparente.

Clubul Darwin Bistrița (Liceul de Arte) se ocupă cu desenarea speciilor de floră și faună reprezentative pentru PNMR, urmând ca acestea să fie scanate și incluse în ghidul de specii al PNMR, care va fi publicat în viitor.

Clubul Darwin Pietroasa – Borșa monitorizează biodiversitatea unor suprafețe de probă din zona Tăului Știol (Izvorul Bistriței Auri) și a lacului glaciatic lezer. Din aceste areale se vor colecta plante pentru realizarea unor ierbare și a ghidului de plante medicinale utilizate local.

Suprafețe de probă au fost delimitate în teren cu ajutorul GPS-ului (Garmin Summit, Garmin Etrex). Monitorizarea acestora se face completând fișele de monitorizare a biodiversității elaborate de administrația parcului în colaborare cu profesorii îndrumători ai cluburilor.

S-a colaborat cu diverse instituții de cercetare din țară, care fie au avut acțiuni de inventariere și monitorizare în teren, fie au analizat materialul colectat de elevii cluburilor Darwin. Dintre colaboratori amintim: Institutul de Speologie „Emil Racoviță” București și filiala acestuia din Cluj Napoca pentru inventarierea faunei cavernicole și a celei de sol (coleoptere, aranee, colembule), ONG-ul Mirabilis – Năsăud pentru evaluarea potențialului carstic al Munților Rodnei, ONG-ul Centrul Focal pentru Conservarea și Monitorizarea Biodiversității pentru completarea inventarului faunei de lepidoptere, Facultatea de Biologie (Universitatea Babeș-Bolyai) din Cluj Napoca pentru coordonarea activității de inventariere a faunei de micromamifere, Facultatea de Biologie (Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară) din Cluj Napoca pentru consultanță în problema bolilor la capre negre și studenți care își realizează lucrările de licență în zona parcului, Institutul de Cercetări Biologice din Cluj Napoca pentru inventarierea habitatelor de importanță comunitară din parc etc.

Au fost angrenați și o serie de studenți în sociologie, care au aplicat chestionare în rândul comunităților limitrofe parcului, urmărindu-se gradul de informare al acestora cu privire la existența Parcului Național Munții Rodnei și problemele cu care se confruntă.

O serie de chestionare au fost aplicate de către elevii cluburilor Darwin propriilor părinți și bunici în vederea colectării informațiilor referitoare la utilizarea tradițională a plantelor (medicinale, în alimentație, tinctoriale, toxice, în diverse obiceiuri arhaice), diverse elemente zoo- și etnobotanice specifice Țării Maramureșului și a Năsăudului, elemente de folclor, tradiții, datini și obiceiuri locale.

Rezultate

Administrația parcului coordonează aceste activități ale cluburilor Darwin și centralizează datele colectate de elevi, existând actual o bază de date electronică (în Access) ce cuprinde 3250 specii de floră și faună, inventariate până în prezent pe raza Munților

Rodnei. În biblioteca parcului s-au colectat (copii xerox) de la bibliotecile din țară peste 300 articole științifice referitoare la Munții Rodnei.

Prin intermediul proiectului Darwin, APNMR și-a dezvoltat capacitatea logistică (PC, laptop, mașină de teren 4x4, imprimantă color, aparat foto digital, detector de ultrasunete, GPS-uri, licență ArcGIS, laminator termic, scanner, înfoliator, maculatură etc.).

S-au organizat 3 tabere ecologice, două în Valea Blaznei și una la Izvorul Albastru al Izei, la care au participat cluburile Darwin. Elevii au participat la cursuri privind tehnicile de inventariere a biodiversității (utilizarea capcanelor Barber; tehnici de capturare/marcare/eliberare a micromamiferelor, capturarea insectelor cu filee entomologice, capcane luminoase etc.), metode de orientare în teren fără busolă, cursuri de inițiere în domeniul ghizilor turistici, concursuri pe diverse teme, acțiuni de ecologizare a unor areale, identificarea în teren a unor specii de floră și faună, precum și a unor elemente geomorfologice etc.

Completând fișele de monitorizare a biodiversității, s-a creat o bază de date care este mereu actualizată. Parcele monitorizate sunt cartate de către cluburile care le monitorizează.

Administrația Parcului Național Munții Rodnei a realizat în colaborare cu aceste cluburi Darwin o serie de materiale informative legate de diverse aspecte ale biodiversității locale: ghidul apelor minerale din partea sudică a Munților Rodnei, ghidul ciocănitorilor din parc, ghidul orhideelor, ghidul speciilor de *Campanula*, *Gentiana*, *Dianthus*, *Viola*, ghidul ortopterelor și un ghid privind tehnicile de inventariere și monitorizare a biodiversității.

Prin analiza chestionarelor aplicate în rândul comunității locale s-a observat gradul scăzut de informare cu privire la problemele cu care se confruntă Parcul Național Munții Rodnei. Alt set de chestionare a fost aplicat pentru a se observa viziunea tinerilor în problema conservării biodiversității locale.

Concluzii

În cadrul proiectului „*Participarea tinerilor la managementul Parcului Național Munții Rodnei*” s-a realizat un plan de management ce cuprinde descrierea amănunțită a sitului și un set de obiective și acțiuni ce vor fi demarate în următorii 5 ani în vederea asigurării scopului principal al APNMR: „menținerea elementelor cadrului fizico-geografic cât mai aproape de starea lor naturală, asigurarea protecției ecosistemelor, conservarea resurselor genetice, a diversității biologice, încurajarea și susținerea modului tradițional de viață al comunităților locale din zona parcului.

Implicarea Cluburilor Darwin în realizarea și implementarea participativă și adaptivă a planului de management pentru PNMR reprezintă un model ce poate fi replicat și în alte arii protejate din țară. Elevii Cluburilor Darwin împreună cu experții, contribuie la actualizarea permanentă a bazei de date privind biodiversitatea locală, creând astfel un sistem eficient de monitorizare a biodiversității din Parcul Național Munții Rodnei.

Bibliografie

1. Lawrence Anna, 2004: "BioWatch UK: Why involve volunteers in Biodiversity Monitoring?", BioWatch workshop, Environmental Change Institute, UK.
2. Tucker G., Bubb P., Mireille de Heer, Lera Miles, Anna Lawrence, and Jeanette van Rijsoort et. colab. 2005: Guidelines for biodiversity assessment and monitoring for protected areas, The King Mahendra Trust for Nature Conservation, Cambridge, UK.
3. www.actrus.ro/biblioteca/cursuri/management;
4. www.parcrodna.ro;

